

PIRMAS SKYRIUS

Po potvynio (1957)

1

Košmaras, kuris truks dvidešimt aštuonerius metus, – ir vargu ar kada nors baigsis, – prasidėjo, kiek man žinoma, nuo popierinio laivelio, pagauto šniokščiančio vandens srauto.

Laivelis sukosi, kraipėsi, niro ir vėl kilo, drąsiai įveikdavo verpetus ir tęsė kelionę Vičemo gatve Džeksono ir Vičemo gatvių sankryžos šviesoforo link. Tą 1957 metų rudens popietę visos trys šviesoforo akys buvo juodos kaip namų langai aplink. Lietus pylė jau savaitę, o prieš porą dienų įsismarkavęs vėjas paliko daugelį Derio rajonų be elektros. Jos vis dar nebuvo.

Nuo laivelio neatsiliko ir berniukas geltonu lietpalčiu bei raudonais kaliošiukais. Lyti nesiliovė, tik jau ne taip smarkiai. Lašai smagiai barbeno į geltoną gobtuvą – toks mielas, jaukus garsas, it klausytum kapsint nuo pašiūrės stogo. Berniukas buvo Džordžas Denbro, šešerių metų. Jo brolis Viljamas, Derio pradinės mokyklos vaikams (o ir mokytojams, nors jie niekada nepravardžiavo į akis) – Mikčius Bilas, liko namie: jį buvo užpuolęs kažkoks bjaurus uždegimas ir niekaip nenorėjo trauktis. Tą 1957-ųjų rudenį, kai iki tikrų košmarų buvo likę aštuoni mėnesiai, o iki jų pabaigos – dvidešimt aštuoneri metai, Mikčius Bilas buvo dešimties.

Laivelis, kurį vijosi Džordžas, buvo brolio. Bilas išlankstė jį lovoje, atsirėmęs į kalną pagalvių, kai mama svetainėje skambino bagatelę „Elizai“, o lietus nepailsdamas plovė miegamojo langą.

Vičemo gatvė buvo užtvirta blokais ir keturiais oranžiniais ožiais su užrašu DERIO VIEŠŪJŲ DARBŲ SKYRIUS. Už jų latakai buvo užsikimšę šakomis, akmenimis ir lapų gniutulais. Vanduo išgremžė grindinyje plyšelius, paskui jau griovelius – o buvo tik trečia liūties diena. Ketvirtąją – didžiuliai asfalto gabalai tarytum sieliai plaukė sankryža. Tada

Derio gyventojai ėmė nervingai juokauti, kad reikia statytis laivą. Viešųjų darbų skyrius stengėsi nuvalyti Džeksono gatvę, o Vičemo gatvė buvo neišvažiuojama nuo ožių iki miestelio centro.

Bet visi sutiko, kad krizė praėjo. Barenso ruože Kenduskego upelis šiaip taip išsilaikė vagoje, nors vos kelių colių trūko, kad užliptų ant betoninės krantinės pačiame miestelio centre. Kaip tik dabar būrys vyrų – tarp jų Žakas Denbro, Džordžo ir Bilo tėvas, – nuiminėjo smėlio maišus, kurių, išsigandę potvynio, iš vakaro čia buvo pritempę. Dar vakar katastrofa atrodė neišvengiama. Dievas mato, jau ne pirmą kartą: 1931 metų potvynis kainavo ne vieną milijoną dolerių ir atsiėjo kokį tuziną gyvybių. Seniai tas buvo, bet dar likę nemažai žmonių, kurie to nepamirš iki grabo lentos. Viena nelaimės auka buvo rasta už dvidešimt penkių mylių į rytus, Baksporte. Kažkokia žuvis buvo išėdusi nelaimingojo džentelmeno akį, nukandusi tris pirštus, penį ir beveik visą kairę pėdą. Rankos, tiksliau, tai, kas iš jų buvo likę, laikė fordo vairą.

Dabar upelis slūgo, o kai ims suktis nauja Bangoro hidroelektrinė, vanduo išvis nekels pavojaus. Taip tvirtino Žakas Denbro, Bangoro elektrinės elektrikas. Anot kitų, ką gi, ateities potvyniai jau ne jų rūpestis, o šiandien reikia įveikti šį, pasistengti, kad vėl atsirastų elektra, ir viską pamiršti. Polinkis užmiršti nelaimės Deryje prilygo kone menui, bėgant metams padarys išvadą Bilas Denbro.

Džordžas stabtelėjo prie ožių šalia gilaus įtrūkio Vičemo gatvės grindinyje. Plyšys vingiavo nuokalne gal keturiasdešimt pėdų, dešinėje. Jis garsiai nusijuokė, – vienišas vaikiškas džiūgavimas tarsi šviesos spindulys nusklandė palšon padangėn, – nes tėkmė įsuko laikraštinių laivelį į tikrą sraujymę, verpetuotą dėl atšokusio asfalto slenksčių. Sraunus vanduo išgraužė skersuojantį griovį, ir laivelis keliavo zigzagais tai į vieną, tai į kitą Vičemo gatvės pusę. Tėkmė buvo tokia srauni, kad Džordžui teko bėgti, jei norėjo neatsilikti. Kaliošai taškė į šalis purvą, o sagtelės linksmai žvangėjo berniukui bėgant tiesiai į keistos mirties glėbį. Vaiko širdelė tryško tyra ir paprasta meile broliui Bilui... meile ir kruopelyte gailėsčio, kad šis negali lėkti kartu, tai matyti ir pajusti. Žinoma, grįžęs Džordžas pasistengs papasakoti Bilui viską, bet jau dabar aišku – nepapasakos taip, kad brolis pats pamatytų. O štai Bilas, jei čia būtų, tikrai apsakytų viską taip, kad prieš akis stotų gyvas vaizdas. Bilui sekėsi skaityti ir rašyti, tačiau Džordžui amžius netrukde suprasti, kad ne vien todėl brolio pažymiai tik labai geri, ne vien todėl mokytojai taip giria jo rašinius. PASAKOTI – dar ne viskas. Bilas mokėjo ir MATYTI.

Laivelis kone švilpė, – nors tai buvo ne kas kita, kaip Derio „Naujiečių“ klasifikuotų skelbimų lapas, – ir Džordžui atrodė, kad čia plaukia

karo laivas iš filmų, kuriuos su broliu retkarčiais žiūrėdavo kine. Filmų, kuriuose Džonas Veinas kovoja su japonais. Laivelis veržėsi tolyn, priekiu skirdamas vandenį, ir taip pasiekė lataką Vičemo gatvės kairėje. Čia įtekėjo dar vienas upeliukas, ir griovyje sukosi galingas verpetas, neabejotinai turintis sutriuškinti ir nugramzdinti karo laivą. Tas pavojingai kryptelėjo, bet, Džordžo džiaugsmui, išsitiesė ir nėrė griova kryžkelės link. Berniukas puolė paskui, tikėdamasis jį pagauti. Virš galvos niūrus spalio vėjas glamžė iš spalvingo apdaro negailestingai išrengtus medžius.

2

Degančiais karščiu skruostais (nors gripas, kaip ir Kenduskegas, pamažu slūgo), Bilas baigė laivelį. Bet kai Džordžas jo siektelėjo, brolis loštelėjo ir pasakė:

– D-dabar atnešk pa-pa-parafino.

– O kas tai? Kur jis?

– A-ant l-len-t-tynos rūsy, – paaiškino Bilas. – Dė-dėžutėje su užrašu „Gu-gulf... Gulf“. Atnešk man ją ir peilį bei d-dubeni. Ir dar d-dėžutę d-degtukų.

Džordžas paklusniai nuėjo vykdyti užduoties. Jis girdėjo mamą skambinant, tik šįkart jau ne „Elizai“, kažką kita, kas jam ne taip patiko, – skambėjo sausai ir nervingai; jis girdėjo barbenantį į virtuvės langus lietų. Šie garsai jam buvo malonūs, o apie rūšį to nepasakysi. Rūsysis jam labai nepatiko, nepatiko į jį lipti laiptais, nes jis įsivaizduodavo apačioje tykančią pabaisą. Tai kvaila, sakė tėvas ir mama, o dar svarbiau – taip sakė ir Bilas, bet...

Džordžas netgi nemėgo atidaryti durų, kad uždegtų šviesą, nes visada baimindavosi (visiškai kvaila, ir jis nedrįso apie tai niekam pasakoti), kad jam grabaliojant jungiklio kažkieno riesti nagai čiups už riešo ir nusitemps į tamsą, dvokiančią purvu, drėgme ir pūvančiom daržovėm.

Kvaila! Nėra jokių tūžmingų gauruotų baidyklių su nagais. Retsykiais koks beprotis išpjaudavo daug žmonių (apie tai per vakarines naujienas pranešdavo Četas Hantlis), dar buvo komunistų, bet rūsyje netykojo jokia pabaisa. Ir vis dėlto tas jausmas jo neapleido. Tomis tarsi amžius trunkančiomis akimirkomis, kai dešinė ranka ieškodavo jungiklio (o kairioji mėšlungiškai spausdavo durų bumbulą), rūsio tvaiakas, rodė, užpildydavo visą pasaulį. Drėgmės ir purvinų supuvusių daržovių šutas sumišdavo į neišvengiamą pabaisos dvoką, visų pabaisų pabaisos smarvę. To kvapo negalėjai kaip nors kitaip įvardyti, tik kaip

smarvės TO, kuris tyko ir yra pasiruošęs šuoliui. Padaro, kuris ryja nesirinkdamas, o labiausiai mėgsta berniukus.

Tą rytą Džordžas atidarė rūsio duris ir ilgiausiai graibė jungiklio. Iš baimės smarkiai užsimerkė, liežuvio galiukas kyštelėjo pro lūpų kamputį lyg kankinamai ištroškusi šaknelė, per sausrą ieškanti vandens. Juokinga! Žinoma! Ech, tu! Tik pažiūrėkit į Džordžį! Džordžis bijo tamsos! Žinduklis!

Iš kambario, tėčio vadinamo svetaine, o mamos – salonu, sklido pianino garsai. Muzika atrodė nežemiška, tolima – taip vidurvasario pliažo klegesys turėtų atrodyti narui.

Berniuko piršai užčiuopė jungiklį. Trakšt! Nuspaudė jį ir... nieko. Jokios šviesos.

Še, kad nori! Elektra!

Džordžas atitraukė ranką akimirksniu, tarsi nuo gyvačių pintinės. Žengė ataturpamas nuo juoduojančių rūsio durų, krūtinėje suspurdėjo širdutė. Juk nėra elektros, na, žinoma, – jis ir pamiršo, kad ji nutrūkusi. Dieve tu mano! Ką daryti? Grįžti pas Bilą ir paaiškinti, jog negalėjo atnešti parafino, nes nėra elektros ir jis bijo, kad ant laiptų tyko kai kas baisiau už komunistus ir maniaką kartu sudėjus? Kad tas kai kas praktiškai supuvusią savo galūnę po pakopa ir sugriebs jam už kojos? To jau būtų per daug, ar ne? Kiti tik pasijuoktų iš tokių fantazijų, tik ne Bilas. Brolis supyktų. Ir pasakytų: „Nebūk mažas, Džordži... tai nori laivelio ar nenori?“

Lyg išgirdęs šitą mintį, Bilas suriko iš savo miegamojo:

– K-kur pražuvai, Džordžai?

– Aš tuoj, Bilai, – iškart atsiliepė berniukas ir pasitrynė rankas, kad išdavikiškai nebūtų paširpusios. – Tik pirma vandens atsigersiu.

– Na, tai pa-paskubėk!

Ir Džordžas ėmė lipti rūsio laipteliais. Pulsas karštu plaktuku tvakėjo kakle, pasišiaušę plaukeliai ant sprando, rankos suledėjo. Kiekvieną akimirką jis laukė, kad rūsio durys užsitrenks ir dings baltas ruožas, šviesa, krintanti pro virtuvės langus, ir jis išgirs TĄ, kuris dar blogiau negu komunistai ir žudikai, blogiau už japonus ir barbarą Atilą, už šimtus siaubo filmų. TAS juk urzgia rūsio tamsoje, ir Džordžas turėtų spėti išgirsti tą beprotišką urzgimą pabaisai nespėjus paleisti jam žarnų.

Šiandien rūsio šutas dėl potvynio buvo dar sunkesnis. Jų namas stovėjo Vičemo gatvės pradžioje, ant kalvos, ir blogiausio jie išvengė, bet rūsyje vis tiek tvenkėsi vanduo, prasisunkęs pro senus akmenų pamatus. Kvapas buvo nemaloniai slogus, nesinorėjo giliai kvėpuoti.

Džordžas mikliai ištyrė visą lentynėlės turinį – senas metalines batų tepalo „Kiwi“ dėžutes ir skudurėlius, sudužusią žibalinę lempą, du pus-

tuščius „Windexo“ butelius ir plokščią tepalo „Vėžlys“ dėžutę. Neaišku kodėl, bet ta dėžutė prikaustė jo dėmesį. Paskui, ją pastūmęs, vaikas rado kvadratinę dėželę su užrašu „Gulf“.

Džordžas ją stvėrė ir paknopstom puolė laiptais į viršų staiga išsigandęs, kad iš paskos velkasi nesukimštų marškinių uodega, padarysianti meškos paslaugą: rūšio pabaisa leis jam užlipti į viršų ir paskutinę akimirką čiups už tos uodegos, o tada nusitemps atgal ir...

Įbėgęs į virtuvę, berniukas užtrenkė duris ir atšlijo į jas nugara. Taip ir stovėjo: užsimerkęs, šlapia nuo prakaito nugara ir delnais, spausdamas parafino dėžutę prie krūtinės.

Pianinas nutilo, iš kambario atplaukė mamos priekaištas:

– Džordžai, ar negalėtum kitąsyk trinktelėti smarkiau? Jei pasistengtum, gal pavyktų sukulti keletą lėkščių indaujoje.

– Atleisk, mama, – atsiliepė sūnus.

– Džordži, dvasna tu, – pašaukė Bilas iš savo miegamojo; pašaukė tyliai, kad mama neišgirstų.

Džordžas prunkstelėjo. Baimė jau išgaravo, išsisklaidė taip greitai, kaip pabudus ir įsitikinus, kad niekas aplinkui nepasikeitė, kad nieko neatsitiko, kad košmaras tolsta. Dalis jo nuslopsta nuleidus kojas ant grindų; trys ketvirčiai – trinantis rankšluosčiu kūną po dušo, o baigdamas pusryčius jau išvis neprisimeni slogaus sapno. Viskas užsimiršta... iki kito karto, kai naujas košmaras primins ir ankstesnius.

„Tas vėžlys... – stengėsi prisiminti Džordžas, eidamas paimti degutų iš virtuvinės spintelės stalčiaus, – kur anksčiau buvau jį matęs?“

Nieko doro į galvą neatėjo, ir vėžlį jis pamiršo.

Vaikas susirado degtukas, nukabino peilį nuo kabyklos (nešė nukreipęs ašmenimis nuo savęs, kaip tėvas mokė) ir paėmė dubenėlį iš indaujos valgomajame. Tada grįžo į brolio kambarį.

– T-tu t-tikra subinė, Džordžai, – draugiškai tarė Bilas.

Brolis padarė vietos ant naktinio staliuko: pastūmė į šoną tuščią stiklinę, ašotėlį su vandeniu, popierines servetėles, knygas ir butelį „Vicks Vapo Rub“, šio kvapas Bilui visada asocijuosis su užgulta krūtine ir varvančia nosimi. Grojo ir senutėlis radijas, grojo ne Šopeną ar Bachą, o Litl Ričardą... tik taip tyliai, kad nieko iš jo atviros ir gaivališkos jėgos neliko. Berniukų motina, studijavusi klasikinio fortepijono katedroje Džuljarde, nekenė rokenrolo. Ta muzika jai ne tik kad nepatiko, ji negalėjo jos pakęsti.

– Aš ne subinė, – atšovė Džordžas, sėsdamas ant Bilo lovos krašto ir kraudamas suneštą turtą ant stalelio.

– Ne, subinė, – pakartojo Bilas. – Didelė ruda subinė, ir viskas.

Džordžas pabandė įsivaizduoti vaiką, kuris yra tik didelė ruda subinė ant kojų, ir ėmė krizenti.

– Tavo subinė didesnė už Ogastą, – pridūrė Bilas, irgi užsikrėsdamas juoku.

– O tavo – už visą valstiją, – atsakė Džordžas.

Ir to užteko, kad abu kvatotųsi dvi minutes. Paskui kalbėjosi pašnibždomis apie tai, kas gali dominti tik berniukščius: buvo aptarta, kas yra didžiausia subinė, kas turi didžiausią subinę, o kurio rudesnė, na, ir panašiai. Pagaliau Bilui išsprūdo uždraustas žodis: jis pavadino brolių pačia didžiausia šūdina subine, ir abu vėl pratrūko juoku. Bilo juokas virto kosulio priepuoliu. Kai pagaliau kosulys nuslopo (o Bilo veidas įgavo violetinį atspalvį ir privertė broliuką sunerimti), pianinas vėl nutilo. Vaikai sužiuro į svetainės pusę laukdami, kol sugirgždės atitraukiama kėdė ir pasigirs skubūs mamos žingsniai. Bilas paskutinį kartą atsikosėjo į sulenktą alkūnę ir parodė pirštu į ąsotėlį. Džordžas įpylė vandens ir Bilas jį išgėrė.

Vėl suskambo pianinas ir „Elizai“. Mikčius Bilas nepamirš šito kūrinio, jį išgirdus net po daugelio metų šurpdavo oda, stipriau sutvinkėdavo širdis: šią pjesę motina skambino tą dieną, kai mirė Džordžas.

– Dar kosėsi, Bilai?

– Ne.

Bilas išsitraukė popierinę servetėlę, atsikrenkštė, nusiųsė į ją ir suglamžęs sviedė į šiukšliadėžę šalia lovos, jau prigrūstą tokių gumulėlių. Paskui atidarė dėžutę ir iškratė kvadratinę parafino plytelę ant delno. Džordžas nenuleido nuo brolio akių, bet tylėjo ir nieko neklausinėjo. Bilas nemėgo, kai Džordžas kalbindavo jį užsiėmusį, bet šis jau buvo patyręs, kad jeigu prikašai liežuvį, brolis ir taip viską paaiškina.

Šis peiliu atpjovė gabaliuką parafino, įdėjo į dubenėlį ir uždegęs degtuką užmetė ant viršaus. Abu berniukai žiūrėjo į gelsvą liepsnelę, o lauke vėjas šuorais lietumi talžė langus.

– Laivelį turime impregnuoti, antraip jis sušlaps ir nuskęs, – paaiškino Bilas.

Kai jie būdavo vienudu, Bilas mikčiodavo rečiau, kartais ir visai neužsikirsdavo. O mokykloje neretai visai neįstengdavo baigti sakinio. Mintis nutrūkdavo, bendraklasiai nudelbdavo akis į šoną, o Bilas spausdavo rankas prie stalo kraštu, veidas parausdavo kaip plaukai, akys virsdavo plyšeliais, bandant ištraukti žodį iš neklusnios gerklės. Kartais – dažniausiai – jam pavykdavo. O būdavo, gerklė ir mirtinai užsirakina. Kai Bilas buvo trejų, jį užkabino mašina ir bloškė į namo sieną. Vaikas išgulėjo be sąmonės septynias valandas. Mama sakė, kad po tos

nelaimės jis ir pradėjo mikčioti. Bet Džordžui kartais atrodydavo, kad tėtis – o ir pats Bilas – nelabai tuo tiki.

Parafinas dubenėlyje beveik ištirpo. Liepsnelė sumenko, pasiekusi degtuko galiuką pamėlo ir visai užgeso. Bilas kyštelėjo į parafiną pirštą ir ūktelėjęs atitraukė.

– Karšta, – pasakė.

Kiek palaukęs vėl pabandė ir ėmė tepti parafinu laivelio šonus; skystis greitai stingo ir balo.

– Galiu ir aš? – paklausė Džordžas.

– Gerai. Tik neužlašink ant paklodės, nes mama užmuš.

Džordžas padažė pirštą į jau pravėsusį parafiną ir ėmė tepti kitą laivelio šoną.

– Neterliok po tiek daug, subine tu! – šūktelėjo Bilas. – Nori, kad p-paskęstų vos paleistas?

– Nepyk.

– N-nieko. Tik darbuokis lėčiau.

Džordžas baigė kitą pusę, paskui pasvėrė brolio kūrinį rankoje. Tas pasunkėjo, bet nedaug.

– Geras, – įvertino jis. – Eisiu į kiemą ir paplukdysiu.

– Žinoma, – pasakė Bilas, atrodė pavargęs, nebuvo dar visai pasveikęs.

– Gaila, kad tu negali, – atsiliepė mažasis broliukas. Jam tikrai buvo gaila. Bilas, tiesa, mėgsta vadovauti, bet jo galva visada prikimšta šaunių minčių ir jis niekada nesimuša. – Juk čia tavo laivė.

– Laivas, – pataisė Bilas. – Ne laivė, čia – laivas.

– Na, laivas.

– Ir aš norėčiau, – prisipažino niūriai Bilas.

– Na... – Džordžas mindžikavo nuo vienos kojos ant kitos su laiveliu rankose.

– Apsivilk lietpaltį, – perspėjo Bilas, – nes pasigausi gripą k-kaip aš. O gal jau pasigavai nuo ma-mano mikrobu.

– Ačiū, Bilai. Puikus laivas, – padėkojo Džordžas ir padarė tai, ko seniai nebuvo daręs ir ko Bilas niekada neužmirš: pasilenkė ir pabučiavo broliui į skruostą.

– Dabar tai jau tikrai pasigavai, subine tu, – pasakė Bilas, bet buvo labai patenkintas. – Ir nunešk viską į vietą, nes mama pa-pasius.

– Nunešiu, – berniukas susirinko visas impregnavimo priemones ir pasuko prie durų.

Laivelis išdidžiai pūpsėjo ant parafino dėžutės, o ta – ant dubenėlio.

– Džo-Džo-Džordži?

Džordžas atsigręžė į brolių.

- B-būk atsargus.
 – Būsiu, – jo antakiai šiek tiek kilstelėjo. Taip sako mama, o ne vyresnysis brolis. Buvo neįprasta, kaip ir jį pabučiuoti. – Pažadu.
 Ir jis išėjo. Daugiau Bilas jo niekada nebematė.

3

O dabar Džordžas vijosi savo laivelį į kairę Vičemo gatvės pusę. Berniukas bėgo, kiek kojos nešė, bet vandens srautas buvo dar greitesnis, ir jo laivelis skubėjo pirmyn. Ten vis garsėjo kriokimas, ir už penkiasdešimties metrų Džordžas pamatė sraujymę krintant į atvirą kanalizacijos angą, į ilgą tamsų pusapskritimį šaligatvio kelkraestyje; ir kaip šaka, juoda ir žvilganti tarsi ruonio kailis, pasiekė skylę, stabtelėjo ir prasmego kanalizacijos šulinio gerklėje. Ten lėkė ir jo laivelis.

– Oi tu, subinės skylė! – nusiminęs šūktelėjo vaikas.

Jis leidosi iš visų jėgų bėgti ir akimirką pamanė, kad spės pagauti savo karo laivą. Tik staiga koja slystelėjo, ir Džordžas išsitiesė. Smarkiai nusibruožęs vieną kelį jis riktelėjo iš skausmo. Taip tįsodamas matė, kaip laivelis dukart apsisuko, paskui jį pagavo naujas vandens srautas ir nusinesė.

– Oi tu, šviečianti subinės skylė! – vėl nusikeikė ir trenkė kumščiu į grindinį.

Suskaudo jau ir ranką, ir jis sukūkčiojo. Kaip kvaila taip prarasti laivelį!

Jis atsistojo ir nužingsniavo prie kanalizacijos angos. Prie jos krašto atsiklaupė ant kelių ir įsižiūrėjo į tamsą. Vanduo dusliai tiško kažkur giliai. Garsas buvo vaiduokliškas. Ir priminė jam...

– Ak! – šūksnis išsiveržė lyg atleista spyruoklė, ir Džordžas atšoko.

Ten, apačioje, spigino geltonos akys: tokias jis visad įsivaizdavo, bet taip niekada ir nebuvo matęs rūsyje. „Gyvūnas, tik tiek. Koks nors gyvūnėlis, gal katė, netyčia ten įkritusi...“ – sukosi padrikos mintys.

Ir vis dėlto buvo pasirengęs nešti kudašių, kai atsipeikės iš šoko, kurį sukėlė tos dvi akys. Pirštai apčiuopė grubų skaldos paviršių ir per ją srūvantį vandenį. Berniukas jau įsivaizdavo, kaip pakyla ir traukiasi atbulas, o tada išgirdo balsą, – supratingą ir gana malonų, – atsklindantį iš kanalizacijos šulinio.

– Labas, Džordži.

Džordžas sumirksėjo ir vėl pažvelgė vidun. Negalėjo patikėti akimis; nes tai labiau priminė pasaką ar filmą, kuriame žvėrys kalba ir šoka. Būtų buvęs dešimčia metų vyresnis, tikrai būtų nepatikėjęs, bet jam buvo ne šešiolika. Tik šešeri.

Kanalizacijos šulinyje lindėjo klounas. Ne itin buvo šviesu, bet pakako, kad Džordžas Denbro būtų tikras, ką mato. Ten lindėjo klounas, visai toks kaip cirke arba per televizorių. Tiesą sakant, toks tarp Bozo ir Klarabelės (Džordžas niekada gerai ir neperprato, kokios jis lyties), dudenančio savo signalus laidoje „Hodis Dudis“ šeštadienio rytais. Tik Buivolos Bobas galėjo suprasti, ką sako Klarabelė, ir tai Džordžą visada juokino. Šito klouno veidas buvo baltas, aplink pliką pakaušį juokingai styrojo raudonų plaukų kuokštai ir švietė išpaišyta klouniška šypsena. Jeigu Džordžas būtų gimęs keleriais metais vėliau, tikrai pirmiausia būtų pagalvojęs apie Ronaldą Makdonaldą, o ne Božą ar Klarabelę.

Vienoje rankoje klounas laikė įvairiaspalvių balionų kekę, kitoje – Džordžo laivelį iš laikraščio.

– Nori laivelio, Džordži? – klounas nusišypsojo.

Berniukas irgi. Neįstengė susilaikyti. Juk būtina į klouno šypseną atsakyti šypsena.

– Žinoma, noriu, – atsakė jis.

Klounas nusijuokė.

– *Žinoma, noriu.* Gerai! Labai gerai! O baliono?

– Na... žinoma! – berniukas ištiesė ranką... paskui susigėdęs atitraukė. – Man neleidžia nieko imti iš nepažįstamųjų. Tėtis draudžia.

– Labai protingas patarimas, – pasakė klounas, šypsodamasis kanalizacijos šulinyje.

„Kaip galėjau pamanyti, kad jo akys geltonos? – stebėjosi berniukas. – Jos ryškios, žvitrios ir mėlynos, visai kaip mamos ar Bilo.“

– Tikrai labai protingas. Todėl prisistatysiu. Aš, Džordži, esu ponas Bobas Grėjus, dar vadinamas Šokančiuoju Klounu Penivaizu. Penivaizai, susipažink – Džordžas Denbro. Džordžai – čia Penivaizas. Dabar mudu pažįstami. Nei tu man jau nebe nepažįstamasis, nei aš tau. Įkerti?

Džordžas sukikeno.

– Atrodo, taip, – jis vėl ištiesė ranką... ir vėl atitraukė. – Kaip ten patekai?

– Audra mane nuuunešė, – atsakė Šokantysis Klounas Penivaizas. – Nunešė visą cirką. Užuodi cirką, Džordži?

Berniukas pasilenkė. Ir staiga užuodė žemės riešutus! Kepintus riešutus! Ir actą! Kuriuo aplieji skrudintas bulvytes pro skylutę dangtelyje! Užuodė cukraus vatos ir spurgų aromata, taip pat silpną, bet nepamirštamą žvėrių kvapą. Ir dar šviežias maniežo pjuvenas. Tačiau...

Tačiau pro šiuos kvapus prasimušė potvynio, pūvančių lapų ir šešėlių dvokas. Drėgmės ir puvėsių tvaikas. Rūsio smarvė.

Bet pirmieji kvapai buvo stipresni.

– Kaip galėčiau neužuosti?! – atšovė Džordžas.

– Nori savo laivelio, Džordži? – paklausė Penivaizas. – Čia pakar-
tojai pats sau, nes tau, matyt, nebeįdomu, – klounas laikė laikraštini
laivelį ir šypsojosi.

Jis vilkėjo apsmukusį šilkinį kostiumą su milžiniškomis oranžinė-
mis sagomis. Ryškus žydras kaklaraištis karojo ant pilvo, jis mūvėjo bal-
tas pirštines, visai tokias, kaip Peliuko Mikio ar Antulio Donaldo.

– Taip, žinoma, – patikino vaikas, žiūrėdamas į skylę.

– Ir baliono? Turiu raudoną ir žalią, geltoną ir mėlyną...

– Ar jie plaukia?

– Plaukia? – klouno veidu nutįso plati šypsena. – O taip, tikrai. Jie
plaukia! Čia yra ir cukraus vatos...

Džordžas pasilenkė.

Klounas ištiesė ranką.

Ir vaikas pamatė, kaip keičiasi jo veidas.

Tai, ką išvydo, buvo taip baisu, kad rūšio baidyklė atrodė kaip roži-
nis sapnas; tą pačią akimirką berniukas išprotėjo.

– Jie plaukia, – sukikeno padaras šuliny.

Glitūs gniaužtai suspaudė Džordžui ranką ir traukė į kraupią tamsą,
kurioje vanduo taip kunkuliavo, virė ir riaumojo, lyg grasintų nupluk-
dyti savo naštą į jūrą. Džordžas, nususukęs nuo neįžvelgiamos tamsos,
ėmė beprotiškai klykti į lietu, į pilkšvą rudens dangų, kuris tą 1957-ųjų
rudenį buvo apgobęs Derį. Klyksmas buvo toks veriantis, kad visa Vi-
čemo gatvė prigludo prie langų ar supuolė į verandas.

– Jie plaukia, – suurzgė padaras, – jie plaukia. Džordži, kai būsim
kartu, tu irgi plauksi...

Berniuko petys atsitrenkė į kelkraščio cementą, ir Deivas Gardneris,
dėl potvynio tądien nėjęs į darbą uoste ir sėdintis namie, pamatė mažą
berniuką geltonu lietpalčiu, jis klykė ir raitėsi lietaus srovėje; purvinas
vanduo šniokštė per veiduką ir jo burbulai užgožė aimanas.

– Čia visi plaukia, – sušnibždėjo kraupus trūkčiojantis balsas, paskui
kažkas čekštelėjo, ir vaikas, paskutinįkart iš skausmo suklikęs, nutilo
amžiams.

Deivas Gardneris prilėkė prie jo pirmas. Ir nors nuo pirmo klyksmo
nebuvo praėję nė penkiasdešimties sekundžių, Džordžas Denbro buvo
negyvas. Vyras sugriebė jam už apsiaustėlio nugaros, atitraukė nuo la-
tako... ir pats suriko, nes berniuko kūnelis apsvirtė jo rankose. Kairioji
lietpalčio pusė buvo skaisčiai raudona. Iš rankovės, kurioje turėjo būti

kairė ranka, į kanalizacijos angą sruvo kraujas. Pro nuplėštą audinį kyšojo baltas kaulo strampas.

Berniukas žvelgė į baltą dangų, ir kai Deivas svirduliuodamas nuėjo pasitikti kitų, atlekiančių gatve, vaiko akiduobės pamažu prisipildė lietaus.

Ten apačioje, kanalizacijos vamzdyje, dabar pritviniusiame kone iki pat viršaus („Ten negalėjo nieko būti! – vėliau Derio „Naujienų“ reporteriui įniršęs rėks apylinkės šerifas. – Tokia srovė būtų nunešusi ir patį Heraklį!“), popierinis Džordžo laivelis tęsė savo kelionę tamsiais kanalais ir ilgais betoniniais tuneliais, pilnais kriokiančio liūtis vandens. Vienu metu jis plaukė greta pastipusio viščiuko, užrietusio gelsvus žvynuotus nagelius į lašančias lubas; paskui rytinėje miestelio dalyje srovė stipeną nunešė į kairę, o laivelis toliau nėrė tiesiai.

Po valandos, kai Džordžo motina buvo gaivinama Derio ligoninės reanimacijos palatoje, o Mikčius Bilas suakmenėjęs ir išbalęs tyliai sėdėjo lovoje klausydamasis, kaip svetainėje kimiai verkia tėvas, kur mama sūnui išeinant skambino bagatelę „Elizai“, laivelis iššovė pro betonuotą tunelio angą tarsi kulka iš pistoleto vamzdžio ir nuskubėjo toliau pratau į bevardį upelį. Kai po dvidešimties minučių įveikęs upeliūkštį laivelis išstrūko į šniokščiančią ir ištvinusią Penobskoto upę, danguje pasirodė pirmieji žydrynės plyšiai. Liūtis liovėsi.

Laivelis niro ir siūbavo, kartais prisemdavo vandens, bet neskendo, nes broliai gerai jį buvo impregnavę. Nežinau, kur jis nukeliavo ir ar išvis nukeliavo. Gal pasiekė jūrą ir ten tęsia savo kelionę kaip užburtas pasakų laivas. Galiu tvirtinti tik tiek, kad jis išplaukė iš Derio Meino valstijoje ir nuo tos akimirkos su visai dingsta iš mano pasakojimo.